

Förord

Detta dubbelnummer är det nionde numret av Nordisk socialrättslig tidskrift. Ambitionen i arbetet med tidskriften är att främja nordisk samverkan inom forskning, normgivning och tillämpning på det socialrättsliga området.

Vi välkomnar bidrag som berör socialrätt i vid bemärkelse, dvs. socialrättens alla ämnesområden – socialförsäkringsområdet, socialtjänsten och hälso- och sjukvården (inklusive tvångsvårdslagstiftning). Till socialrätten räknas till exempel också medicinsk rätt och barnrätt. I enlighet med målsättningen att främja nordisk samverkan ser vi gärna bidrag från samtliga nordiska länder och inte minst artiklar som innefattar nordiska jämförelser. Tvärvetenskapligt präglade bidrag med rättsvetenskaplig koppling är välkomna. Artiklar kan vara skrivna både på något av de skandinaviska språken och engelska.

Tidskriften tillämpar dubbelblind granskning (double blind peer review) av artiklar, dvs. granskning av två experter som är anonyma både i förhållande till författaren och varandra. Utöver sådana granskade artiklar publiceras även rättsfallskommentarer under rubriken *Socialrätt i högsta instans* – dvs. kortare bidrag som tar sikte på aktuella avgöranden från de nordiska högsta instanserna, men också de europeiska fora som dömer i och beslutar om socialrättsliga frågor – samt även *recensioner* och *debattartiklar*.

Tidskriften publiceras i tryckt form, men från och med detta nummer även digitalt. Vår förhoppning är att detta ska öka spridningen för de publicerade artiklarna. Samtidigt skapas en databas för de hittills publicerade artiklarna. Arbetet med att digitalisera tidskriften samt andra löpande utgifter har finansierats med generösa medel från Stiftelsen juridisk fakultetslitteratur, Juridiska fakulteten, Stockholms universitet. Från och med 2019 utkommer tidskriften två gånger per år, en gång på våren och en gång på hösten. Inlämning av artiklar kan framöver ske sista mars och sista oktober.

Årets dubbelnummer innehåller sex artiklar som genomgått peer review-granskning. Flera av dessa presenterades vid den Nordiska socialrättsliga konferens som arrangerades i Göteborg den 1–2 februari 2018. Den inledande artikeln är skriven av Ida Gundersby Rognlien på temat hemhjälp och diskriminering. Mot bakgrund av att kvinnor generellt sett lever längre än män, är yngre än sina män och förväntas ta huvudansvaret för omsorgsarbete frågar sig författaren om kvinnor riskerar en ofördelaktig situation i ålderdomen jämfört med män. Därefter analyserar Pia Kjellbom och Anna Lundberg i sin artikel ett rättsfall från svenska Högsta förvaltningsdomstolen i vilken en familj bestående av en kvinna med tre barn nekades försörjningsstöd mot bakgrund av ett de saknade tillstånd att vara i landet. Författarna genomför i artikeln en rättskartografisk analys av rättsfallet. Mot bakgrund av domstolsavgörandet diskuterar författarna implikationer som rättslig växelverkan kan ha för den svenska välfärdsstatens yttersta skyddsnät.

I den tredje artikeln analyserar Kent Kristensen m.fl. såväl rättsliga som kulturella förståelser av släktskap i ljuset av ett uppmärksammat fall i Danmark där en pojke som kom till genom assisterad befruktning visade sig inte vara genetiskt släkt med någon av sina föräldrar. Rättsliga frågor om rätten att veta sitt ursprung liksom vad som rättsligt konstituerar en familj diskuteras i artikeln. Eva Schömer diskuterar därefter i sin artikel hur anhöriga till brukare med personlig assistans kan hamna i kläm genom att gränser mellan det privata och det offentliga hela tiden skiftar. Med rättssociologiska perspektiv belyses problem som anhöriga kan ställas inför när det gäller att vara behjälplig med val av assistans och hur de upplever att det är att leva med sina anhörigas assistenter. Även arbetsrättsliga konsekvenser tas upp i artikeln.

I numrets femte artikel undersöker Lotta Vahlne Westerhäll de rättsliga möjligheterna att förebygga allvarliga tillbud i arbetslivet med hjälp av risk- och händelseanalyser. Paralleller dras till patientsäkerhetsarbetet inom hälso- och sjukvården och i artikeln redogörs för den rättsliga regleringen på respektive område. I syftet ingår att jämföra de båda rättsområdena för att fastställa hur preventionsarbetet bedrivs, om eventuella skillnader är för handen och vad de i så fall kan bero på. Slutligen undersöker i numrets sista granskade artikel Lotta Wendel styrningen av den kommunala familjerådgivningen som ett exempel på rättslig pluralism. I artikeln används teorier om polycentrisk styrning för att analysera framväxten av den kommunala familjerådgivningen, en väletablerad verksamhet som befinner sig i gränslandet mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Under rubriken *Socialrätt i högsta instans* analyserar och kommenterar inledningsvis Caroline Adolphson ett rättsfall rörande adoption av ett omhändertaget barn som skett mot de ursprungliga föräldrarnas vilja. Bakgrunden till rättsfallet är att barnet i fråga omhändertogs omedelbart efter födseln, något som de ursprungliga föräldrarna samtyckte till, men sociala myndigheter beslutade senare att barnet skulle adopteras bort, vilket alltså de ursprungliga föräldrarna motsatte sig. Saken blev prövad i domstol som ansåg att förutsättningarna för adoption var uppfyllda. Efter detta redogör Tim Holappa för ett beslut från den svenska Justitieombudsmannen som rör en socialnämnds agerande i samband med att de hjälpte en enskild att ordna boende. Beslutet väcker frågor om under vilka former socialnämnden kan ordna boende åt enskilda för att säkerställa en rättssäker hantering, något som diskuteras i kommentaren.

Därefter följer två rättsfallskommentarer som båda behandlar ett uppmärksammat avgörande från danska Højesteret. Rättsfallet rör straffansvar för läkare och avgjordes med en knapp majoritet i Højesteret (fyra domare stod bakom domslutet och tre domare var skiljaktiga). Bakgrunden till rättsfallet är att en patient med diabetes inkom till akuten med magsmärtor. Patientens blodsocker kontrollerades inte, vilket i förlängningen ledde till att patienten avled. Kirsten Ketscher analyserar domen ur ett rättighetsperspektiv och redogör grundligt för de olika domstolarnas argumentation samt såväl majoritetens som minoritetens argument i Højesteret. Anne Kjersti Befring analyserar rättsfallets bety-

delse ur ett straffrättsligt perspektiv med fokus på gränserna för straffansvar för sjukvårdspersonal.

Vi vill här passa på att informera om att kollegorna i Köpenhamn generöst åtog sig att organisera nästa Nordiska socialrättsliga konferens i februari 2020. Mer information kommer att kommuniceras via alla våras olika forskarnätverk och hemsidan för Nordisk socialrättslig tidskrift – www.nordisksocialrattslig.se. Vi planerar självfallet för att publicera bidrag från den och andra konferenser framöver och välkomnar även andra artiklar, gärna med nordiska komparativa inslag och tvärvetenskapliga perspektiv.

Stockholm, Uppsala och Göteborg juni 2018

Pernilla Leviner, Anna-Sara Lind och Thomas Erhag

Denna digitala version är nedladdad från lawpub.se

Den licens som tillämpas för de verk som finns på lawpub.se är Creative Commons CC BY-NC 4.0. Licensvillkoren måste följas i sin helhet och dessa finner du här:

<https://creativecommons.org/licenses/bync/4.0/legalcode.sv>

Sammanfattningsvis innebär licensen följande:

Tillstånd för användaren att

- Kopiera och vidare distribuera materialet oavsett medium eller format
- Bearbeta och bygga vidare på materialet

Villkoren för tillståndet är

- Att användaren ger ett korrekt erkännande, anger en hyperlänk till licensen och anger om bearbetningar är gjorda av verket. Detta ska göras enligt god sed.
- Att användaren inte använder materialet för kommersiella ändamål.
- Att användaren inte tillämpar rättsliga begränsningar eller teknik som begränsar andras rätt att göra något som licensen tillåter.

Se även information på

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.sv>